

274.

Na mocy art. 44 Konstytucji ogłaszam ustawę następującej treści:

U S T A W A

z dnia 10 marca 1934 r.

o ochronie przyrody.**Rozdział I.****Przedmioty i treść ochrony, parki narodowe, władze i Fundusz Ochrony Przyrody.**

Art. 1. Ochronie podlegają twory przyrody, jako to: ziemia, jej ukształtowanie i formacje, jaskinie, wody stojące i płynące, wodospady, brzegi tych wód, zwierzęta, rośliny, minerały, skamieniałości — tak gatunki, jak zbiorowiska i poszczególne okazy, których zachowanie leży w interesie publicznym ze względów naukowych, estetycznych, historycznych, pamiątkowych, albo też ze względu na swoiste cechy krajobrazu, i które władza państwowa uznała za podlegające ochronie.

Art. 2. Stosownie do rodzaju przedmiotów i celu ochrony, ochrona polegać może:

1) na czasowych lub nieograniczonych w czasie zakazach dokonywania bez zezwolenia władzy państwowej wszelkich lub istotnych zmian w przedmiocie lub w jego otoczeniu;

2) na zakazach używania i użytkowania przedmiotu, polowania, rybołówstwa, ścinania drzew, niszczenia roślin, zanieczyszczania wody, zmiany jej biegu, wydobywania ziemi, skał i minerałów;

3) na zakazach zbywania, nabywania i przewożenia oraz wywożenia zagranicę przedmiotów, objętych ochroną;

4) na zakazach umieszczania na danych przedmiotach lub danym obszarze tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych;

5) na zakazach wzniesienia budowli wogóle lub o pewnej wysokości albo jakości, urządzania zakładów przemysłowych, handlowych i t. p.;

6) na ograniczeniu dostępu do danego obszaru, wyjąwszy jego właściciela, użytkownika i posiadacza, ich służby i domowników;

7) na wykonaniu przez władze państwowe prac i urządzeń ochronnych, jako to: na wybudowaniu wałów, uregulowaniu spadku wód, zalesieniu obszaru, zasadzeniu lub zasianiu roślin, na umieszczaniu ogrodzeń, ogłoszeń, dotyczących ochrony i t. p.

Art. 3. Ograniczenia, wprowadzone na podstawie ustawy niniejszej, ciążą na każdym właścicielu przedmiotu i osobach, mających inne prawa na przedmiocie.

Art. 4. § 1. Właściciel nie może być wbrew swej woli obciążony obowiązkiem dokonywania prac, mających na celu ochronę przyrody lub ponoszenia ich kosztów. Koszty takie ciążą w braku odmiennych postanowień na funduszach, przeznaczonych na cele ochrony przyrody.

§ 2. Jeżeli jednak skutkiem dokonania takich prac i wkładów właściciel lub osoby, mające inne prawa na przedmiocie, odnoszą korzyści majątkowe bez ponoszenia kosztów, są obowiązani w miarę odnoszonych korzyści przyczynić się do utrzymania urządzeń, wprowadzonych przez władze państwowe, a nawet sami ponosić koszty tego utrzymania.

§ 3. Udział w kosztach utrzymania oznaczy w braku zgody sąd grodzki miejsca położenia rzeczy trybem postępowania w sprawach niespornych.

Art. 5. § 1. Do wydawania zarządzeń, określających w myśl art. 1 i 2 przedmioty i treść ochrony, powołany jest właściwy ze względu na położenie przedmiotu wojewoda (Komisarz Rządu m. st. Warszawy), w stosunku zaś do przedmiotów na obszarach, pozostających pod zarządem administracji lasów państwowych, — wojewoda w porozumieniu z organem administracji lasów państwowych.

§ 2. Przed wydaniem zarządzenia wojewoda (Komisarz Rządu m. st. Warszawy) zasięga opinii Państwowej Rady Ochrony Przyrody.

Art. 6. § 1. Zarządzenia należy doręczyć właścicielowi przedmiotu oraz podać do wiadomości Państwowej Radzie Ochrony Przyrody.

§ 2. Osobom, mającym inne prawa na przedmiocie, które wskutek zarządzenia ulegają ograniczeniu lub zniesieniu, zarządzenia będą doręczane przez publiczne ich obwieszczenie w gminie (gromadzie), w której znajduje się przedmiot ochrony, w sposób, odpowiadający zwyczajom miejscowym. Dzień wywieszenia obwieszczenia uważa się za dzień doręczenia.

§ 3. Termin odwołania dla osób, wymienionych w paragrafie poprzedzającym, wynosi dni trzydzieści.

Art. 7. § 1. O ostatecznym zarządzeniu należy zawiadomić Państwową Radę Ochrony Przyrody, właściwy zarząd gminy (miejski), ogłosić zarządzenie w Monitorze Polskim i wpisać do rejestrów: centralnego i wojewódzkiego.

§ 2. W przypadkach ograniczenia wykonywania praw na nieruchomościach, dla których istnieją księgi hipoteczne, sąd (wydział hipoteczny) na wniosek Prokuratorji Generalnej, której w tym celu należy przesłać odpis zarządzenia, ujawni w księdze to ograniczenie.

§ 3. Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, określi sposób urzędzenia i prowadzenia rejestrów: centralnego i wojewódzkiego.

Art. 8. § 1. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych i po wysłuchaniu opinji Państwowej Rady Ochrony Przyrody może wprowadzić w drodze rozporządzenia ochronę poszczególnych gatunków zwierząt i roślin.

§ 2. Ogłoszenie rozporządzenia w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej zastępuje wszelkie inne zawiadomienia, przewidziane w art. 6 i 7, tudzież ujawnienia w księgach hipotecznych.

§ 3. Rozporządzenia powyższe nie mogą ograniczać właścicieli w dotychczasowym sposobie gospodarczego korzystania z gruntów.

Art. 9. § 1. W okolicach o krajobrazie szczególnie pięknym i bogatym w osobliwości przyrody, gdzie ochrona przyrody nie może ograniczać się do poszczególnych przedmiotów, lecz powinna jednolicie dotyczyć ich skupień na obszarze co najmniej trzystu hektarów, Rada Ministrów może rozporządzeniem utworzyć park narodowy.

§ 2. W rozporządzeniu Rady Ministrów należy ustalić przedmioty i treść ochrony przyrody na obszarze parku. Wniosek o wydanie rozporządzenia składa, po zasięgnięciu opinji Państwowej Rady Ochrony Przyrody, Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych.

§ 3. Na wniosek Prokuratorji Generalnej należy wcielenie nieruchomości do parku narodowego lub poszczególne skutki tego wcielenia, ujawnić w księgach hipotecznych.

Art. 10. § 1. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może wydawać rozporządzenia, a wojewoda zarządzenia, mające na celu bliższe oznaczenie lub przeprowadzenie ochrony przy-

rody, ustanowionej w rozporządzeniu Rady Ministrów na obszarze parku narodowego.

§ 2. W stosunku do parku narodowego, w którego skład wchodzi obszary leśne lub obszary, znajdujące się pod zarządem Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych, przewidziane w artykule niniejszym rozporządzenia wydawane będą przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych. Zarządzenia wydawane przez wojewodę będą w stosunku do obszarów, znajdujących się pod zarządem administracji lasów państwowych, wydawane w porozumieniu z właściwym organem administracji tych lasów.

Art. 11. § 1. W przypadkach, gdy zachodzi obawa, by cele prawa niniejszego nie zostały udaremnione, wojewoda może przed wydaniem zarządzenia (art. 5), rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (art. 8) lub rozporządzenia Rady Ministrów (art. 9) wydać — nie zasięgając opinji Państwowej Rady Ochrony Przyrody — zakazy w myśl art. 2, jako zarządzenia tymczasowe. W przypadkach nagłych zarządzenia tymczasowe może wydać powiatowa władza administracji ogólnej. Zarządzenia tymczasowe są natychmiast wykonalne.

§ 2. O zarządzeniu tymczasowym zawiadamia się właściciela i innych rzeczowo uprawnionych według ogólnych przepisów postępowania administracyjnego, bądź w trybie art. 6 § 2.

§ 3. Zarządzenia tymczasowe, jeżeli nie są przewidziane na okres krótszy, tracą swą moc z upływem trzech miesięcy.

§ 4. W stosunku do przedmiotów, znajdujących się na obszarach, które pozostają w zarządzie administracji lasów państwowych, zarządzenia tymczasowe powinny być wydawane w porozumieniu z właściwym organem administracji lasów państwowych, jeżeli mają dotyczyć gospodarstwa leśnego.

Art. 12. § 1. Kierownictwo i zwierzchni nadzór nad wykonywaniem ochrony przyrody należy do Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

§ 2. Organami fachowymi władz administracji ogólnej są konserwatorowie przyrody, ustanowieni przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych.

§ 3. Konserwatorowie należą do składu osobowego urzędu wojewódzkiego. Jeden konserwator może pełnić obowiązki w kilku województwach.

§ 4. Zakres uprawnień konserwatorów określa Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych oraz Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych.

Art. 13. § 1. Celem popierania ochrony przyrody Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego powołuje Państwową Radę Ochrony Przyrody, której organizację, skład i siedzibę oznacza w rozporządzeniu, wydanem w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych.

§ 2. Przewodniczącym Państwowej Rady Ochrony Przyrody jest Minister Wyznań Religijnych

i Oświecenia Publicznego, który czynności przewodniczącego może sprawować przez swego delegata.

§ 3. Do zakresu działania Rady należy: przedstawianie władzom wniosków o wydanie zarządzeń i rozporządzeń z art. 5, 8, 9 i 11; wydawanie opinii, zwłaszcza co do projektów ustawodawczych i rozporządzeń oraz celowości i zasadności zamierzonych zarządzeń wojewody (art. 5), rozporządzeń Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (art. 8) i Rady Ministrów (art. 9); podawanie do wiadomości Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego spostrzeżeń o skuteczności zarządzeń i rozporządzeń, wydanych na podstawie ustawy niniejszej; opinjowanie kandydatów na konserwatorów przyrody (art. 12). Poza tem Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może powierzyć Radzie inne zadania.

Art. 14. § 1. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może po wysłuchaniu opinii Państwowej Rady Ochrony Przyrody powoływać dla pewnych obszarów komitety ochrony przyrody.

§ 2. Organizację, skład, siedziby i zadania tych komitetów określa Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

§ 3. Zadania komitetów mogą być przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego powierzone istniejącym organizacjom społecznym, które mają na celu ochronę przyrody.

Art. 15. § 1. Dla celów ochrony przyrody tworzy się osobny Fundusz Ochrony Przyrody.

§ 2. Fundusz Ochrony Przyrody jest osobą prawną. Nadzór nad administracją Funduszu należy do Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, który w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewnętrznych i Skarbu wydaje przepisy o organizacji i działalności Funduszu.

§ 3. Do Funduszu Ochrony Przyrody wpływają dary i zapisy, przedmioty, które uległy przypadkowi (art. 25), odszkodowania (art. 28) i t. p.

§ 4. Do działania przed sądami imieniem Funduszu Ochrony Przyrody powołana jest Prokuratorja Generalna Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 16. § 1. Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych może powołać specjalne straże ochrony przyrody i określić ich prawa i obowiązki oraz tryb ich ustanawiania. W zakresie poruczonych czynności straż ta korzysta z ochrony narówni z urzędnikami.

§ 2. Upoważnione przez Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego komitety ochrony przyrody i organizacje społeczne, mające na celu ochronę przyrody, mogą współdziałać w organizacji straży ochrony przyrody i ponosić koszty jej utrzymania. Utrzymanie straży nie może obciążać Skarbu Państwa.

§ 3. Straż ochrony przyrody w wykonywaniu poruczonych jej czynności nie może ograniczać właścicieli i użytkowników w prawach im służących. W lasach państwowych straż można ustanowić tylko za zgodą organu administracji lasów państwowych.

Rozdział II.

Roszczenia o odszkodowanie, wywłaszczenie, prawo wykupu.

Art. 17. § 1. Jeżeli skutkiem wprowadzenia ochrony nastąpi istotna zmiana w dotychczasowym sposobie używania lub użytkowania przedmiotu, właściciel lub osoby, mające inne prawa na tym przedmiocie, które skutkiem wydanych zarządzeń lub rozporządzeń poniosą rzeczywistą szkodę majątkową, mogą żądać odszkodowania. Za odszkodowanie odpowiada Skarb Państwa, o ile nie zostało pokryte z Funduszu Ochrony Przyrody lub z innych funduszy, przeznaczonych na takie cele.

§ 2. Przy oznaczeniu odszkodowania należy kierować się względami słuszności, a w szczególności położeniem materjalnem poszkodowanego i stosunkiem, w jakim szkoda pozostaje do reszty jego majątku.

§ 3. W przypadkach, określonych w art. 8, żądanie odszkodowania jest wyłączone.

§ 4. Do orzekania o odszkodowaniu właściwy jest sąd miejsca położenia rzeczy.

§ 5. Roszczenia o odszkodowanie ulegają przedawnieniu z upływem pięciu lat od dnia ogłoszenia zarządzenia w Monitorze Polskim (art. 7), lub od dnia wejścia w życie rozporządzenia Rady Ministrów (art. 9).

Art. 18. W przypadkach, w których cele ustawy niniejszej nie dadzą się osiągnąć w inny sposób, może nastąpić wywłaszczenie przedmiotu ochrony na rzecz Skarbu Państwa, a za zezwoleniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego— na rzecz Funduszu Ochrony Przyrody lub innych osób prawnych, które mają na celu ochronę przyrody.

Art. 19. § 1. Wywłaszczenie odbywa się na zasadzie ogólnych przepisów o wywłaszczeniu na cele użyteczności publicznej z uwzględnieniem ustawy niniejszej.

§ 2. Bezpośrednio wywłaszczeni zostają tylko właściciele rzeczy (gruntów), praw zabudowy, praw wodnych, górniczych, naftowych, polowania lub rybołówstwa oraz podmioty praw służebności gruntowych.

§ 3. Jeżeli przez wywłaszczenie doznają lub mogą doznać szkody także inne osoby, jako to: mające służebności osobiste (użytkowanie, używanie i prawo mieszkania), dzierżawcy, najemcy, wierzyciele hipoteczni, natenczas suma odszkodowania, — którą w braku zgody interesowanych, wyrażonej przed powiatową władzą administracji ogólnej, oznacza sąd trybem postępowania w sprawach niespornych, — będzie złożona do depozytu sądowego i rozdzielona między interesowanych według przepisów o podziale sumy, uzyskanej z egzekucji.

Art. 20. Z chwilą wypłacenia sumy odszkodowania lub złożenia jej do depozytu sądowego prawo własności lub inne prawo w granicach, określonych w orzeczeniu wywłaszczającym, przechodzi na wywłaszczającego, wolne od ciężarów, jeżeli w orzeczeniu inaczej nie postanowiono.

Art. 21. Przed wywłaszczeniem przedmiotu, poddanego ochronie z ustawy niniejszej, dla innych celów, aniżeli tą ustawą przewidzianych, należy zasięgnąć opinii władz ochrony przyrody.

Art. 22. § 1. O terminie licytacji nieruchomości, poddanej ochronie z ustawy niniejszej, organ, prowadzący egzekucję, zawiadomi z urzędu właściwego wojewodę przez doręczenie obwieszczenia.

§ 2. O dobrowolnej sprzedaży nieruchomości, poddanej ochronie z ustawy niniejszej, notariusz, przed którym zawarto umowę, w terminie dwutygodniowym od dnia jej zawarcia, zawiadomi wojewodę o dokonanej sprzedaży za pośrednictwem powiatowej władzy administracji ogólnej, załączając odpis umowy, sporządzony na koszt stron. W terminie dwóch miesięcy od dnia zawiadomienia i złożenia odpisu umowy Skarb Państwa może wykupić od nabywcy nieruchomość na warunkach, na jakich nabywca ją nabył, oraz za zwrotem wyłożonych przezeń kosztów, opłat i wkładów. Prawo wykupu służy także — za zezwoleniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego — Fundusze Ochrony Przyrody lub innym osobom prawnym, które mają na celu ochronę przyrody.

§ 3. Jeżeli przedmiotem sprzedaży jest nieruchomość, wpisana do ksiąg hipotecznych, a podanie nieruchomości ochronie z ustawy niniejszej ujawnione jest w księdze hipotecznej, sąd (wydział hipoteczny) nie zezwoli na wpisanie nowego nabywcy, jeżeli zbywca lub nabywca nie złożą dowodu, że zawiadomili wojewodę o dokonaniu transakcji i że złożyli mu odpis umowy.

§ 4. Przepisów artykułu niniejszego nie stosuje się do przypadków, określonych w art. 8.

Rozdział III.

Przepisy karne.

Art. 23. Kto umyślnie wykracza przeciwko zakazom lub nakazom, wydanym na podstawie ustawy niniejszej, podlega karze aresztu do 6 tygodni i grzywny do 3.000 złotych, albo jednej z tych kar.

Art. 24. § 1. Kto nabywa lub w jakimkolwiek celu przyjmuje rzecz, pochodzącą z przestępstwa, określonego w artykule poprzedzającym, albo pomaga do jej zbycia lub ukrycia, podlega karze aresztu do miesiąca i grzywny do 1.000 złotych, albo jednej z tych kar.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega karze grzywny do 500 złotych.

Art. 25. Narzędzia i sprzęty, służące do popełnienia przestępstwa, określonego w art. 23 lub 24, jak również przedmioty, pochodzące z takiego przestępstwa, podlegają przypadkowi na rzecz Funduszu Ochrony Przyrody bez względu na to, czyją stanowią własność. Jeżeli jednak sprawca posiada rzecz bez wiedzy jej właściciela, rzecz tę należy zwrócić właścicielowi.

Art. 26. Kto przez zaniedbanie dozoru nad osobą, pozostającą pod jego pieczęcią prawną, dopuszcza do popełnienia przez tę osobę przestępstwa, określonego w art. 23 lub 24, podlega karze grzywny do 100 złotych.

Art. 27. § 1. Orzecznictwo w sprawach o przestępstwa, przewidziane w ustawie niniejszej, należy do właściwości powiatowych władz administracji ogólnej.

§ 2. Właściciel rzeczy, która w myśl art. 25 podlega przypadkowi, ma prawa oskarżonego, a zwłaszcza może żądać przekazania sprawy na drogę postępowania sądowego, jeżeli władza administracyjna orzekła przepadek rzeczy lub nie zarządziła jej zwrotu.

Art. 28. § 1. Kto popełni czyny, określone w art. 23, 24 i 26, albo ten, na czyją korzyść takie czyny zostały dokonane, obowiązany jest do przywrócenia stanu pierwotnego, a jeżeli tego nie uczyni, do poniesienia kosztów przywrócenia stanu pierwotnego przez władze państwowe. Jeżeli przywrócenie do stanu pierwotnego nie byłoby możliwe, a po stronie zobowiązanego zachodziła wina, jest on obowiązany do zapłacenia odpowiedniej sumy na rzecz Funduszu Ochrony Przyrody, celem uczynienia zadość za krzywdę, wyrządzoną interesowi publicznemu.

§ 2. O roszczeniach z paragrafu poprzedzającego orzekają w postępowaniu karno-administracyjnym władze administracyjne.

§ 3. Przepisy § 1 nie uchylają obowiązków, jakie krzywdzący ma na podstawie ogólnych przepisów prawa cywilnego wobec poszkodowanych.

Rozdział IV.

Przepisy przejściowe i końcowe.

Art. 29. Jeżeli ustawa niniejsza nie stanowi inaczej, do postępowania władz państwowych administracji ogólnej, w szczególności do zarządzeń i orzeczeń przez nie wydanych, oraz do środków odwoławczych przeciw tym zarządzeniom i orzeczeniom stosuje się ogólne przepisy o postępowaniu administracyjnym, o postępowaniu przymusowym w administracji i karno-administracyjnym.

Art. 30. Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu, określi termin, od którego ochronę przyrody obejmą konserwatorowie przyrody, jako organa fachowe, przewidziane w art. 12 ustawy niniejszej. Do tego czasu należy odpowiednio stosować dotychczasowe przepisy o organach ochrony przyrody.

Art. 31. Do czasu wydania jednolitej ustawy o wywłaszczeniu nieruchomości ze względów wyższej użyteczności, wywłaszczenie następuje na zasadach, określonych w obowiązujących przepisach o wywłaszczeniu nieruchomości na potrzeby urządzeń użyteczności publicznej, a w województwach: krakowskim, lwowskim, stanisławowskim i tarnopolskim oraz w cieszyńskiej części województwa śląskiego — z zastosowaniem ustawy z dnia 18 lutego 1878 r. (Dz. u. p. austr. Nr. 30).

Art. 32. Do czasu wydania jednolitej ustawy o postępowaniu w sprawach niespornych na obszarze m. st. Warszawy i województw: białostockiego, kieleckiego, lubelskiego, łódzkiego, nowogrodzkiego, poleskiego, warszawskiego, wileńskiego, wołyńskie-

go, stosuje się tryb incydentalny w sprawach, dla których ustawa niniejsza przepisuje tryb postępowania niespornego.

Art. 33. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i innym zainteresowanym ministrom.

Art. 34. Ustawa niniejsza wchodzi w życie po upływie trzydziestu dni od dnia ogłoszenia. Równocześnie tracą moc obowiązującą przepisy ustaw szczególnych, sprzeczne z przepisami ustawy niniejszej.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*
Prezes Rady Ministrów: *J. Jędrzejewicz*
Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:
W. Jędrzejewicz